

Чудовська В.А.

аспірантка,

Інститут агроекології і природокористування

Національної академії аграрних наук України

СЕРТИФІКАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА ОРГАНІЧНОЇ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОЇ ПРОДУКЦІЇ В УКРАЇНІ

В умовах обмеженості природних ресурсів та зростання суспільних потреб, першочергового значення для товаровиробників набуває підвищення економічної ефективності за умови раціонального природокористування. Вагомість даної проблеми вбачається з огляду на потребу зростання конкурентоспроможності аграрного сектора економіки країни та покращення якості довкілля. Таким чином, розвиток як окремих економічних систем, так і економіки в цілому має базуватися на умовах оптимізації еколого-економічних відносин при взаємодії виробництва й довкілля. Вирішення даного питання можливе за умови впровадження виробництва органічної сільськогосподарської продукції.

Маючи значний потенціал і майже нагальну необхідність для виробництва органічної продукції, її експорту та споживання на внутрішньому ринку, Україна все ще залишається на стадії становлення даної сфери господарювання через відсутність нормативно-правового забезпечення з обов'язковою сертифікацією на всіх етапах виробництва такої продукції.

Зауважимо, що подальший розвиток виробництва органічної сільгосппродукції неможливий без відповідних стандартів і незалежної акредитованої системи сертифікації, що гарантує незалежність, прозорість та надійність сертифікуючого органу. Під час роботи операторів органічного сектору (фермерів і торговців) на ринку сертифікат показує та гарантує споживачам, що продукт був отриманий шляхом органічного агровиробництва, згідно із встановленими стандартами. У системі виробництва органічної продукції сертифікація являє собою процес контролю виробництва, переробки та збуту продукції, що сприяє довірі споживачів до такої продукції, надаючи органічному виробництву особливого значення й полегшуючи вихід на агропродовольчий ринок.

В Україні сертифікаційним органом вважається ТОВ «Органік стандарт», проте він проводить лише інспекцію підприємств, а сертифікацію здійснює Інститут екологічного маркетингу (ІМО, Швейцарія). Також в Україні проводять сертифікацію ще близько 15 іноземних компаній, наприклад Control Union (Нідерланди), ЕТКО (Туреччина), Austria Bio Garantie (Австрія), ICEA (Італія), Bioagricert (Італія), Biokontoll Hungaria (Угорщина), BCS (Німеччина), Escocert (Франція) тощо. Лише дві з них мають представництва в Україні, але це не гарантує вітчизняним і іноземним споживачам (куди експортується органічна продукція з України), що продукти виробляються у повній відповідності з органічними стандартами, тому потрібен також державний нагляд за органами сертифікації.

За відсутності національної системи сертифікації та стандартизації

сільгоспвиробникам важко зорієнтуватися у вимогах і правилах ведення органічного виробництва та переконатися у прозорості й доцільності функціонування відповідних органів, що призводить до небажання здійснювати виробництво органічної сільгосппродукції. Таким чином, варто розробити власну систему стандартизації, яка була би еквівалентною і визнаною міжнародним співтовариством та створити національні органи сертифікації. Це обумовлено рядом причин, серед яких вагомою є висока ціна даної процедури, оскільки сертифікація іноземними компаніями здійснюється за розцінками країн, що надають такі послуги. Наприклад, у середньому в Європі вартість сертифікаційних послуг складає від 250 до 750 євро на рік – залежно від виду діяльності, розмірів підприємств тощо.

На особливу увагу для регулювання розвитку виробництва органічної сільськогосподарської продукції заслуговує міжнародний досвід сертифікації органічних сільськогосподарських підприємств відповідно до стандартів. Базовими для розробки національних стандартів органічного агровиробництва є стандарти Міжнародної Федерації Руху за Органічне сільськогосподарське виробництво (IFOAM), у яких зазначені вимоги до органічного виробництва. Міжнародні Стандарти відображають сучасний рівень органічного виробництва і містять вимоги з виробництва, переробки зберігання та реалізації органічної сільськогосподарської продукції [2, с. 7]. Головною метою сертифікації є здійснення контролю на усіх етапах життєвого циклу сільськогосподарської продукції, що забезпечує «прозорість» виробництва.

Сфера дії органічної сертифікації досить широка і визначається складом її об'єктів, що включає [1, с. 498]:

- землі, продукцію, роботи і послуги, до яких пред'являються вимоги екологічної безпеки;
- технологічні процеси виробництва;
- природні і техногенні чинники.

Варто зазначити, що останнім часом посилюється інтерес до введення екологічного маркування продуктів, як на національному, так і на міжнародному рівнях. Кожні стандарти, згідно яких здійснюється сертифікація виробництва органічної продукції мають власні знаки маркування. У міжнародній практиці діє система стандартів щодо екологічного маркування продукції серії ISO 14000. З точки зору підприємництва, екологічне маркування служить для того, щоб звертати увагу покупців на безпечні продукти.

Так, використання на підприємствах комплексу стандартів ISO 14000 й органічної сертифікації передбачає декілька видів економічних ефектів, які визначаються рядом переваг та додаткових можливостей, а саме:

- зменшення негативного впливу на довкілля;
- створенням і зміцненням сприятливого іміджу підприємств;
- виходом на світовий ринок продукції, виготовленої з вітчизняної сировини, підвищенням її конкурентоспроможності;
- залученням додаткових інвестицій;
- створенням нових робочих місць;
- вдосконаленням структури експорту тощо.

Відзначимо, що сертифікація виробництва органічної сільськогосподарської

продукції в Україні знаходиться на початковому етапі розвитку. Проте, на сьогоднішній площа сертифікованих сільськогосподарських угідь у країні, задіяних під вирощування органічної продукції, складає більше чверті мільйона гектарів, що складає майже 0,7% від загального обсягу сільськогосподарських угідь країни та забезпечує їй перше місце в східноєвропейському регіоні за площею сертифікованих органічних земель і двадцять перше місце серед світових країн-лідерів органічного руху.

Тому, стимулювання та підтримка розвитку виробництва органічної сільгосппродукції шляхом створення національної системи сертифікації та стандартизації сприятиме збалансованому природокористуванню, забезпечуючи при цьому підвищення соціально-економічного розвитку аграрного сектора економіки країни.

Література

1. Зиновчук Н.В. Проблемы и перспективы развития органического сельского хозяйства на Украине / Н.В. Зиновчук // Крупный и малый бизнес в сельском хозяйстве: тенденции, развития, проблемы, перспективы. – М.: ВИАПИ им. А.А. Никонова, Энциклопедия российских деревень, 2006. – С. 497–499.
2. Шкуратов О.І. Інноваційні аспекти розвитку підприємств аграрного сервісу / О.І. Шкуратов // АгроСвіт. – 2012. – № 10. – С. 6–8.